

לרדת לפרטים באהבת ישראל

על-פי 'לקוטי שיחות' חלק יז

שיחה נועזת לפרשת השבוע

ה. לל, שחי כמה דורות לפני רבי עקיבא, התייחס למצות אהבת ישראל בגישה דומה לזו של רבי עקיבא; כמסופר בחז"ל⁵, שכאשר הגיע להלל גר שביקש ללמוד את כל התורה על רגל אחת, אמר לו הלל: 'מה ששנאו עליך לא תעשה לחברך - זו היא כל התורה, והיתר - פירוש הוא על-כך'.

רעיון זה אמנם דומה לאמרתו של רבי עקיבא, אך בקלות ניתן להבחין בהבדל בין שני המאמרים: בדברי הלל נאמר שאהבת ישראל היא **כל התורה**, ואילו רבי עקיבא אמר שזהו בסך-הכול "כלל גדול בתורה" ולא יותר מכך.

נשאלת השאלה: מדוע לאחר שהלל אמר שאהבת ישראל היא תמצית 'כל התורה', בא רבי עקיבא, לאחר שנים רבות, והפחית בערכה של המצוה ואמר שזוהי רק 'כלל גדול בתורה'!?

להבנת העניין, יש להקדים ולבאר את אופן ההתקשרות של ישראל לקב"ה:

נאמר בחז"ל⁶: "מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר"; ואף לתורה ישראל קדמו. מנגד, ידועים דברי הזהר שההתקשרות של ישראל לקב"ה היא על-ידי התורה⁷. הכיצד? מבואר בתורת החסידות, שנשמות ישראל בשורשן הן למעלה מהתורה; אבל לאחר ירידת הנשמות לעולם-הזה נותרה התורה למעלה מהן, והתקשרותן לקב"ה היא על-ידי התורה דווקא.

באופן דומה יש להסביר בנוגע לענייננו: דברי הלל עוסקים בדרגתם של ישראל כפי שהם **בשורשם**; ואילו רבי עקיבא אמר את דבריו בנוגע לדרגתם של ישראל כפי שהם למטה **בעולם-הזה** - כיצד מיישמים זאת 'הלכה למעשה'.

לפיכך: הלל אמר שאהבת ישראל היא כל התורה כולה, מפני שבשורש הדברים, ישראל הם למעלה מהתורה. רבי עקיבא, לעומת זאת, דיבר במישור המעשי, ולכן אמר שאהבת ישראל היא "כלל גדול בתורה" בלבד, שכן, על מצוה זו להיות כפופה להוראותיה וגבולותיה של התורה.

לו רבי עקיבא היה אומר שאהבת ישראל היא 'כל התורה כולה' - היו מתבטלים כל סייגי התורה, ואנשים היו עוברים על מצוות רבות 'לטובת מצות אהבת ישראל'⁸; היו חלילה עושים מלאכות בשבת כדי לעזור ליהודי שני וכו'... משום כך מדגיש רבי עקיבא שברמה המעשית, מצות אהבת ישראל היא אך ורק "כלל גדול [בתוך גדר] וסייגי [התורה]".

על הפסוק "ואהבת לרעך כמוך"¹ מביא רש"י את אמרתו המפורסמת של רבי עקיבא: "זה כלל גדול בתורה". וצריך להבין: פירוש רש"י על התורה לא נועד לעורר על חשיבות המצוות (כספרי המוסר), אלא אך ורק להסביר את המקרא ברמת הפשט; כדבריו במספר מקומות: "ואני לא באתי אלא לפשוטו של מקרא". אם-כן, מה מוסיפה העובדה שרש"י מציין שאהבת ישראל היא "כלל גדול בתורה"?

הדבר יובן בהקדמת שאלת המפרשים, איך שייך לצוות על **כל** יהודי שיאהב **כל** אחד מישראל ברמה שהוא אוהב את עצמו ("כמוך"), בעוד שמדובר על רגש שבלב²? ניתן לצוות אדם על מעשים קונקרטיים אך לא על רגשות פנימיים; שהרי ממה-נפשך: אם יש לאדם רגש של אהבה לזולת אזי אין זקוק הוא לציווי, ואם אין בתוכו רגש זה אזי הציווי לא יועיל מאומה!

דבר נוסף שניתן לתמוה: מאחר והתורה מצווה לאהוב את הזולת - "ואהבת לרעך כמוך", מובן, שיש לנהוג במשנה-זהירות בכל הדינים של 'בין אדם לחברו'. אם-כן, לשם מה צריכה התורה לצוות **בנפרד** על איסור גניבה וגזילה וכיוצא-בזה, הרי כל אלה כלולים במצוה הכללית של "ואהבת לרעך כמוך"!

שאלות אלה התכוון רש"י לתרץ בהביאו שמצות אהבת ישראל היא "כלל גדול בתורה":

כשם שכלל בנוי ומורכב מפרטים, כן הוא גם בכלל גדול זה של "ואהבת לרעך כמוך" שכולל בתוכו את כל פרטי המצוות שבין אדם לחברו; ומשום כך כותבת התורה הן את הכלל והן את הפרטים (כפי שמוצאים במספר מקומות³ שהתורה כותבת דבר כללי ומיד לאחר מכן ממשיכה ומפרטת זאת)⁴.

ממילא מובן, שבכדי לקיים מצוה **כללית** זו של "ואהבת לרעך כמוך" - יש לקיים את כל פרטיה; את כל המצוות שבין אדם לחברו. כלומר: אין התורה תובעת מיהודי רגש שבלב, כי-אם קיום **מעשי** של מצוות מסוימות הדורשות מעשה גרידא.

* * *

לאחר הבנת משמעות אמרתו של רבי עקיבא, ניתן לרדת לעומקם של דבריו.

¹ פרשתנו פרק י"ט פסוק י"ח.

² ובלשון הרמב"ן: "לא יקבל לב האדם שיאהוב את חברו כאהבתו את נפשו" (פרק י"ט פסוק י"ז).

³ ראה לדוגמה שמות פרק כ"ב פסוק ח', שמיד לאחר הכלל "על כל דבר פשע" מפרטת התורה "על שור, על חמור, על שה...".

⁴ אמנם פרטי הכלל של "ואהבת לרעך כמוך" מפורזים בכל התורה כולה ולא נכתבו בצוותא לאחר ובסמוך לכלל (בשונה משאר הכללים); בכל זאת, מאחר וזהו "כלל גדול בתורה" - פרטיו מפורזים בכל התורה. ויתרה מזו: בלתי אפשרי שכל הפרטים ייכתבו בסמיכות לכלל!

⁵ מסכת שבת דף ל"א עמוד א'.

⁶ בראשית רבה פרשה א' פסקא ד'. תנא דבי אליהו רבה פרק י"ד.

⁷ ובלשונו: "ישראל מתקשראן באורייתא ואורייתא בקוב"ה".

⁸ על-דרך הכלל שפיקוח נפש דוחה את כל התורה כולה.